

Småkraft AS  
Postboks 7050  
5020 BERGEN

Deres ref

Vår ref  
19/1000-

Dato  
10. september 2021

## Nøvedalselva kraftverk i Ørsta kommune - klage på NVEs avslag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i vedtak av 24.04.2019 avslått søknaden fra Småkraft AS (Småkraft) om å bygge Nøvedalselva kraftverk. Småkraft og grunneierne har i brev av 15.05.2019 påklaget NVEs vedtak.

NVE har vurdert klagen uten å finne grunn til å gjøre om på sitt vedtak, og har sendt saken til departementet i brev av 23.05.2019.

### 1. Bakgrunn

Småkraft søkte 11.05.2018 om tillatelse til å bygge Nøvedalselva kraftverk. Tiltaket er lokalisert i Standaldalen på vestsiden av Hjørundfjorden. Inntaket er planlagt på kote 375 og kraftverket vil utnytte et fall på 315 m. Kraftverket vil ha en maksimal slukeevne på 1700 l/s, som tilsvarer 246 prosent av middelvannføringen. Installert effekt er oppgitt til 4,5 MW, som vil gi en årsproduksjon på om lag 12,2 GWh. Det vil bli sluppet minstevannføring på 120 l/s i sommersesongen og 20 l/s resten av året. Dette er på nivå med de respektive sesongenes 5-persentiler.

Ørsta kommune er positiv til utbygging av Nøvedalselva kraftverk. Fylkesmannen (nå Statsforvalteren) i Møre og Romsdal og Møre og Romsdal fylkeskommune er negativ til utbyggingsplanene. Naturvernforbundet i Ørsta og Volda, Forum for natur og friluftsliv Møre og Romsdal og Norges Miljøvernforbund er alle negative til utbygging av Nøvedalselva kraftverk.

Departementet befarte tiltaksområdet 28.09.2020. Småkraft har etter befaringen i brev av 08.10.2020 sendt justerte planer til departementet. Det er bl.a. lagt opp til en dobling av minstevannføringen, og dersom hensynet til anadrom strekning tilsier det, vil kraftstasjonen

kunne flyttes noe lenger opp. Det vil i tillegg bli installert omløpsventil, dersom departementet vurderer det som et aktuelt vilkår ved en eventuell omgjøring av NVEs avslag.

## **2. NVEs vedtak**

NVE konkluderte med at ulempene ved en utbygging av Nøvedalselva kraftverk ville være større enn fordelene og avslo derfor søknaden. I vedtaket ble det gitt følgende oppsummering:

*«Nøvedalselva kraftverk vil produsere om lag 12,2 GWh i et gjennomsnittsårlig og ha en utbyggingskostnad nær gjennomsnittet for omsøkte småkraftverk de siste årene. I vedtaket har NVE lagt særlig vekt på at en utbygging av Nøvedalselva kraftverk vil gi negative konsekvenser for opplevelsen av landskapet. Vi har også lagt noe vekt på at utbyggingen vil medføre negative konsekvenser for biologisk mangfold.»*

## **3. Klagen**

Departementet gjengir her hele klagen fra Småkraft og grunneierne:

*"Landskapsvirkning*

*Nøvedalselv er en sideelv til Sætre elva som kommer inn fra sør ca 1.3 km før utløpet i fjorden ved Store Standal. Nøvedalselva renner således ikke direkte ut i Hjørundfjorden. I Store Standal er det flere større landskapsinngrep som vi mener overskygger Nøvedalselva i inntrykkstyrke.*

*Det er et større masseuttak i nærområdet som har regulerings plan for 40 års videre drift. Området er på ca 150 daa åpent areal i dag. Plassering av synlige inngrep, midlertidig vegadkomst og nedgravd rørtrase vil ligge ca 300 m fra grustak. NVE mener nedgravd rørtrase vil være et godt synlig inngrep. Vi mener inngrepet vil gro igjen med årene og ikke være synlig etter noen år. Over 3/4 deler av rørtrase ligger på dyrket mark eller i beiteland. Ettersom gjennomgroing vil det kun være mangel på høye trær som vil gi en synlig rørtrase. Dersom en hogger skog i større omfang og tilrettelegger mer til beiteland vil det ikke være mulig å se hvor rør ligger nedgravd på sikt. Det vil bli tatt ut skog i rørtrase på en slik måte at det ikke vil være naturlig å se en lineær rørtrase i terrenget.*

*Rørtraseen vil være positivt for fylkeskommunen og andre som ønsker et aktivt jordbruk med opprettholdelse av kulturlandskapet.*

*Gjennom dalen går det i dag store master som er en del av 420 kV linjenettet mellom Ørskog og Fardal. Et av de store argumenter for at linjen måtte bygges var all den innestengte kraft som kom pga småkraftutbygging som Nøvedalselva. Mastene er av en slik høyde at de er godt synlige der de kommer fra fjordkryssing ved Ytre Standal og strekker seg langs Hjørundfjorden til Store Standal og innover dalen og over fjellet mot Follestaddalen.*

*Vi mener dette også er argumenter for å gi konsesjon til Nøvedalselva.*

*Sti inn Nøvedalen går lengre oppe i dalen. NVE har feil når de påstår at elven er synlig fra stien. Den del av elven som er synlig når stien nærmer seg Nøvedalselva ligger ovenfor inntaket. Vi har vært veldig bevisst på å redusere konflikten med turgåere med å plassere inntaket nedenfor de viktigste fossene.*

*Det er ingen ferdsel, turbruk av områdene langs elven. Det er først helt nede ved stasjonen at det er tegn til aktiv turbruk. Områdene mellom stasjon og påhugg for mikrotunnel er/ har vært et aktivt området for beiting.*

*Vi har plassert inntak nedenfor de mest synlige fossene i Nøvedalselva. Vi mener det er den øverste delen som har det største fossepreget. I og med at det er mikrotunnel og at det er et lite synlig inntak vil det på avstand være vanskelig å se at det er et inngrep i elven.*

#### *Miljøvennlig energi*

*Bygging av et småkraftverk gir betydelig mindre inngrep i et landskapsrom enn andre miljøvennlige tiltak slik som vindmøller. Levetiden til et småkraftverk er også betydelig lengre enn for vindkraft, noe som gir bedre miljøeffekt.*

#### *Utvalgte kulturlandskap*

*Landbruksmyndighetene sammen med miljømyndighetene har i 2019 satt av nær 33 millioner kroner som skal brukes til å ta vare på utvalgte kulturlandskap. Dette er på landsbasis. Formålet med tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap er å bidra til å sikre verdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift. Det er videre kommentert at dette ikke er et vern slik at det begrenser eventuelle utbygginger. Satsingen er etablert gjennom et samarbeid mellom landbruksmyndigheter og miljømyndigheter.*

*Midlene er begrenset for å kunne bevare kulturlandskap. Etablering av småkraftverk gir grunneiere lokalt en større mulighet for å oppfylle satsingens formål. Det viser seg at lokalt forankret utbygging gir lokal utnyttelse av inntjente midler.*

#### *Økonomi i prosjektet*

*Nøvedalselv kraftverk har en utbyggingspris som ligger godt under det som er vanlig investeringsgrense i dag. Sammen med den store lokale tilhørigheten gir dette prosjektet betydelig økonomisk løft for Store Standal. Det er et generasjonsskifte i bygden i dag og kraftverk vil være med å gi muligheten for at nye generasjoner kan bosette seg i Store Standal. Forventet minimumsutbetaling for grunneierne med dagens priser er 500 000,- nok. Årlig minimumsbetalingen representerer ca. 35 % av forventet grunneierutbetaling i prosjektets levetid.*

*For kommunen vil det ytterligere bli skatteinntekter, direkte fra kraftverket og indirekte gjennom personbeskatning av grunneiere.*

#### *Nett*

*Mørenett har i skriv datert 22.08.2018 skrevet at det er kapasitet til utbygging av Nøvedalen kraftverk i distribusjonsnett og regionalnett. Utrekninger viser at det må forsterkes 320 m med 22 kV kabel og det må skiftes høyspentanlegg i Årflot.*

*Det at det er kapasitet i nettet for tilkobling av ny strøm skulle være god grunn for å gi konsesjon. Det er mange anlegg som ikke har kapasitet, eller kapasitet med urimelig stor kostnad for å kunne gjennomføre en utbygging.*

*Lovverk*

*Vannressursloven § 25. (kriterier for konsesjon)*

*Konsesjon kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet.*

*Når et tiltak er av varig karakter eller av andre grunner kan få mer langsiktige virkninger, skal kravet i første ledd være oppfylt på lengre sikt.*

*Som det fremgår av lovteksten er det også et fremtidigperspektiv som skal tas med i vurdering om konsesjon skal gies. For et kraftverksprosjekt er ulempene for allmenne og private interesser størst i tidlig fase. Etter utbygging er gjennomført vil den anleggsmessige delen av tiltaket gå ifra og være negativ til å bli positiv.*

*Oppsummering:*

*Nøvedalselva kraftverk er et økonomisk godt prosjekt som vil gi betydelige verdier til grunneierne, lokalt til Store Standal og til kommunen. Grunneierne mener deres tilstedeværelse i dalen er et viktigere vurderingskriterie enn turgåere som tilfeldig er i området eller cruiseturister som kun ser dette en gang.*

*Utbygging av et småkraftverk vil alltid gi kompromiss mellom vern og utbygging. Vi mener Nøvedalselv kraftverk åpenbart har alle de gode argument som skal til for å oppveie for de negative argument. På bakgrunn av ovennevnte mener vi at konklusjonen må endres slik at konsesjon etter vannressursloven §25 gis."*

#### **4. Departementets merknader**

Tillatelse til Nøvedalselva kraftverk kan gis om "fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser", jf. vannressursloven § 25 første ledd.

Departementet vil drøfte de merknadene i klagen som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er berørt i klagen.

Departementet legger Småkrafts justerte planer til grunn for klagebehandlingen.

#### **Samfunnsnytte og prissatte konsekvenser**

Departementet mener at den viktigste samfunnsnytt med Nøvedalselva kraftverk vil være produksjon av fornybar energi. Kraftverket kan produsere om lag 11 GWh/år. Utbyggingen vil bidra til inntekter til søker, grunneiere og Ørsta kommune.

Søker har i 2016 beregnet byggekostnadene for Nøvedalselva kraftverk til 46,6 mill. kr. Justert til kostnadsår 2020 blir kostnadene 53,2 mill. kr som gir en utbyggingspris på 4,83 kr/kWh.

Prosjektets inntektsside, representert ved nåverdien av prosjektet, inngår som et element i departementets samlede vurdering av prosjektets fordeler og ulemper. Departementet har gjort en beregning av nåverdien basert på oppgitte investeringskostnader, typiske driftskostnader, forventet produksjon og et utfallsrom for kraftprisen slik det er modellert av NVE fram mot 2040 (høy/lav/basis). Gitt forutsetningene for investerings- og driftskostnader har kraftverket positiv nåverdi når en legger NVEs basisprisbane til grunn. Usikkerheten i denne fasen er normalt betydelig både når det gjelder faktisk produksjon og kostnader.

Departementet vil understreke at klagebehandlingen skjer på grunnlag av en helhetlig avveining av prosjektets samlede fordeler og ulemper. I denne avveiningen vil ikke-prissatte virkninger stå sentralt.

### Landskap

Landskapet knyttet til Nøvedalselva er typisk for det alpine fjell- og fjordlandskapet på Sunnmøre. Det storskala landskapet, som Nøvedalselva er en del av, vurderes i søknaden til å være av nasjonal verdi, mens stor- og småskala landskapsverdier samlet har middels til stor verdi. Konsekvensene for landskapet er vurdert til å bli middels til stor negativ og knytter seg til både fraføring av vann fra synlige fossepartier og anleggstekniske inngrep i forbindelse med etablering av vannveien.

Det er tidligere bygget to småkraftverk i Standaldalen: Standal kraftverk utnytter et fall i hovedelva, og Dalegjerdet kraftverk utnytter et fall i sideelva Fladalselva og har utløp til inntaket til Standal kraftverk. I forbindelse med at disse prosjektene ble omsøkt, ga Tussa Energi uttrykk for at de i samråd med grunneierne avsto fra å søke om konsesjon for utbygging av Nøvedalselva på grunn av elvas betydning som landskapselement i Standaldalen og Hjørundfjorden.

Etter at kraftverkene Standal og Dalegjerdet ble bygd ut, behandlet NVE samlet fem småkraftsaker i vassdrag rundt Hjørundfjorden. Det ble i den forbindelse gjort en ekstern vurdering av landskapskonsekvensene av planene (Miljøfaglig Utredning AS – Rapport 2012:31). Nøvedalselva er ifølge rapporten en av to elver i midtre del av Hjørundfjorden som ikke er bygd ut og som har størst inntrykks-styrke sammen med Indre Trandalselva. To av kraftverkene fikk konsesjon, der det ene – Indre Trandalselva kraftverk - ble nedskalert på grunn av landskap, mens tre søknader ble avslått.

Det er i utbyggingsplanene for Nøvedalselva kraftverk foretatt valg som skal redusere ulempene for landskapet ved en utbygging. Inntaket er planlagt nedenfor den delen av elva som er mest eksponert fra Hjørundfjorden, og den øverste delen av vannveien etableres som boret tunnel. Rørtraseen vil på denne strekningen ikke være synlig i landskapet. Minstevannføringen er også økt sammenlignet med opprinnelig søknad.

Klager påpeker at Standaldalen i stor grad er berørt av inngrep som følge av massetak og en 420 kV kraftlinje, og at Nøvedalselva kraftverk i denne sammenheng representerer et begrenset, nytt inngrep. Departementet vil likevel påpeke at Nøvedalselva utgjør en rest av uberørt vassdragsnatur som har stor betydning for landskapet i Standaldalen. Selv om inntaket er planlagt nedstrøms den øverste, eksponerte delen av elva, vil tiltaket likevel redusere elvas landskapsmessige betydning. Departementet mener dette er et vesentlig forhold som tilsier at NVEs avslag må opprettholdes.

Departementet mener konsekvensene for landskapet alene tilsier at søknaden om Nøvedalselva kraftverks må avslås.

#### **5. Departementets vedtak**

Klagen fra Småkraft AS og grunneierne tas ikke til følge. NVEs avslag av 24.04.2019 på søknaden om Nøvedalselva kraftverk opprettholdes.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Katrin Lervik (e.f.)  
underdirektør

Steinar Pettersen  
seniorrådgiver

*Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer*

Kopi

Møre og Romsdal fylkeskommune  
Norges vassdrags- og energidirektorat  
Statsforvalteren i Møre og Romsdal  
Ørsta kommune